

Itä-Suomen aluehallintovirasto
Mikkelin päätoimipaikka
PL 50, 50101 Mikkelä

Selvityspyyntö: ISAVI/2559/2020

Lausunto

Itä-Suomen aluehallintovirastoon 21.2.2020 saapuneen ilmoituksen (ISAVI/2415/2020) mukaan Siun sote ei järjestä peruspalveluissa terveydenhuoltolain nojalla neuropsykologisia tutkimuksia tai kuntoutusta lääkinnällisenä kuntoutuksena, eivätkä lapset saa kuntoutussuunnitelmia. Itä-Suomen aluehallintovirasto pyytää Siun soten kuntayhtymän hallitusta hankkimaan asian tutkimiseksi tarpeelliset selvitykset ja antamaan asiassa oman lausuntonsa.

Selvityspyynnössä pyydetään ottamaan kantaa erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

1. Siun sotessa neuropsykologista kuntoutusta ei anneta lääkinnällisenä kuntoutuksena vaan sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna, joka on määrärahasidonnaista. Millä perusteilla Siun sote katsoo tämän vastaavan voimassa olevaa lainsäädäntöä?
2. Lapselle, jonka neuropsykologisen kuntoutuksen tarpeen on arvioinut neuropsykologi ja hoitosuunnitelman laatinut Siun soten terveystalon lääkäri, tehdään Siun sotessa jonotuspäätös sosiaalihuoltolain mukaiseen palveluun pääsemisestä. Millä perusteilla Siun sote katsoo tämän vastaavan voimassa olevaa lainsäädäntöä?
3. Jonotuspäätöksessä ei ilmoiteta minkäänlaista arviota hoitoon pääsyn ajankohdasta. Miten Siun sote on menettelyssään huomionnut potilaslain 4 §:n?
4. Siun soten lapsiperheiden palveluilla ei ole käytettävissään yhtään omaa neuropsykologia lasten ja nuorten arvioihin ja kuntoutuksiin. Tämän vuoksi kaikki palvelu ostetaan. Myös erikoissairaanhoito ja Kela ostavat palvelut samoilta kolmelta palveluntuottajalta (+ yksi etäkuntoutusta antava yksikkö).
5. Mihän toimenpiteisiin Siun sote on ryhtynyt varmistaakseen palvelun riittävyyden? Aluehallintovirasto toteaa, että vallitsevassa covid19-tilanteessa tämä valvonta ei koske tämän hetkistä hoitoon pääsyn tilannetta, vaan hoitoon pääsyn periaatteiden lainmukaisuutta.

Lausuntona totean seuraavaa:

- 1) Siun sote ostaa kaikki lasten ja nuorten neuropsykologiset kuntoutukset yksityisiltä palveluntuottajilta. Kuntayhtymä myöntää kuntoutusta sekä lääkinnällisenä kuntoutuksena että sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna. Lääkinnällistä kuntoutusta myönnetään lastenneurologian poliklinikalta erikoislääkärin päätöksellä silloin, kun lapsella tai nuorella on laaja-alaiset tai vaikea-asteiset ongelmat, joihin kuntoutuksella voidaan vaikuttaa. Lievempioireiset lapset ja nuoret, jotka hyötyvät kuntoutuksesta, mutta eivät tarvitse erikoissairaanhoidon, voivat saada neuropsykologista kuntoutusta harkintaan perustavana, määrärahasidonnaisena sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna. Tällöin päätöksen tekee johtava sosiaalityöntekijä. Päätös perustuu psykologin tutkimukseen, lääkärin, psykologin tai neuropsykologin suositukseen sekä yhtymähallituksen 19.12.2019 § 220 vahvistamiin lasten ja nuorten neuropsykologisen tutkimuksen ja kuntoutuksen myöntämisen perusteisiin.

Sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna voidaan myöntää maksusitoumus myös neuropsykologin arviointiin, jolla täydennetään perustason psykologin tekemää arviointia. Päätös neuropsykologisesta arvioinnista perustuu perustason psykologin tekemiin tutkimuksiin ja yhtymähallituksen vahvistamiin myöntämisen perusteisiin.

Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävät palvelut (neuropsykologinen arvio ja neuropsykologinen kuntoutus) täydentävät erikoissairaanhoidon myöntämää lääkinnällistä kuntoutusta ja mahdollistavat näin lasten ja nuorten kuntoutuksen myös niissä tilanteissa, joissa erikoissairaanhoidolle ei ole tarvetta.

- 2) Siun soten perhe- ja sosiaalipalvelujen toimialueella ei ole omaa neuropsykologia, minkä vuoksi palvelut ostetaan kilpailutetuilta palveluntuottajilta, joilta myös erikoissairaanhoidon ja Kela ostavat palvelua. Tilanteen seurauksena jono kuntoutukseen on pitkä ja vaihtelee Siun soten alueella 1 – 2,5 vuoden välillä. Siun sote on tehnyt sopimuksen kaikkien viiden kilpailutukseen osallistuneen palveluntuottajan kanssa, mutta palveluntuottajat eivät tarjoa kaikkia palvelujaan jokaiseen Siun soten alueen kuntaan.

Siun sote myöntää sosiaalihuoltolain perusteella neuropsykologista kuntoutusta ja neuropsykologisia arvioita. Näiden palvelujen osalta asiakkaalla on oikeus saada kirjallinen päätös palvelujen järjestämisestä sosiaalihuoltolain 45 §:ssä säädetyn mukaisesti. Palvelun saatavuuden ollessa pitkittynyt on tehty jonotuspäätös.

- 3) Potilaslain 4 §:ssä säädetään mm., että potilaalle on ilmoitettava hoitoon pääsyn ajankohta. Potilaalla tarkoitetaan terveyden- ja sairaanhoitopalveluja käyttävää tai niiden kohteena olevaa henkilöä (2 §).

Sosiaalihuoltolaissa vastaavaa säädöstä palvelun pääsyn ajankohdan ilmoittamisesta ei ole eikä Perhe- ja sosiaalipalveluissa tehdä ko. päätöstä.

- 4) Kuten edellä on kuvattu, neuropsykologista kuntoutusta toteutetaan Siun sotessa sekä erikoissairaanhoidon myöntämänä lääkinnällisenä kuntoutuksena että sosiaalihuollon myöntämänä sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna. Käytäntö on osin perua ajalta ennen vuotta 2017, jolloin Siun sote aloitti operatiivisen toimintansa. Aiemmin palvelua myönnettiin kunnissa mm. perheneuvoloista tai terveysasemilta, jolloin prosessissa oli mukana myös lastenpsykiatri tai terveyskeskuslääkäri.

Nykykäytäntö on asiakkaiden näkökulmasta tarkasteltuna mutkikas ja selkiyttämistä vaativa. Siun sote selkiyttää lääkinnällisen kuntoutukseen liittyviä käytäntöjä siten, että neuropsykologisten arvioiden ja kuntoutusten myöntäminen keskitetään yhteen yksikköön terveys- ja sairaanhoitopalvelujen toimialueella. Näin toimien varmistetaan myös, että yksiköllä on käytössään tarvittava lääkinnällisen kuntoutuksen osaaminen.

Ilkka Pirskanen
toimitusjohtaja